

WERKEN Werk

Choreografe Mette Ingvartsen denkt zich een weg door werk, creatie en documentaire.

Er zijn net zoveel verschillende manieren om Werk te bekijken en te waarderen als er Werken zijn, maar wanneer het gaat over de evaluatie van een performance lijkt 'het werkt!' toch wel de overbekende, meest herhaalde zin te zijn. Of voor de grootste geluksvogels: 'het werkt echt!', hoewel jammer genoeg net zo vaak 'echt niet!'

Stel je eens voor dat je een performance gaat maken en dat je nog maar aan het begin van het proces staat. Je wordt nu geconfronteerd met een berg aan verschillende keuzes en beslissingen. Het lijkt allemaal min of meer willekeurig, alsof je nog altijd aan het wachten bent op het ultieme moment van inspiratie. Het geniale gouden idee is nog steeds niet uit de lucht gevallen en in je schoot geland. Het maakt niet uit hoe ongelukkig je hiermee bent, je weet dat de enige oplossing WERKEN is.

Als je bedenkt dat het 'werken' van een Werk altijd gerelateerd is aan het receptiekader, de verwachtingen van het publiek en de context waarin het werk gepresenteerd wordt, vraag je jezelf af: '...Maar wat is dat kader nu eigenlijk? Is het het theater, het

lichaam, het onderwerp, de productiewijze, de economische beperkingen, de distributie van het werk of iets compleet anders? Of misschien nog wel belangrijker, hoe creëer ik een kader, wetende dat het kader het resultaat van het werk dat ik ga maken sterk zal beïnvloeden, of zelfs bepalen. Hoe waardeer ik WERK en wat is belangrijker, het proces of het product?'

Als je hier vast komt te zitten kan het soms helpen om via eliminatie uit te zoeken wat je wel en zeker niet wil doen. Rainer gaf hiervan een goed voorbeeld in de jaren '60.¹ Maar op de een of andere manier lijken de 'nee's' niet langer up-to-date te zijn, dus denk je na over hoe je je eigen richtlijnen kunt opstellen.

Door na te denken over werkmethodes vergelijk je het resultaat van een mogelijkheid in relatie tot een andere mogelijkheid. Het verschil tussen alleen WERKEN of met anderen, in een hiërarchische structuur of op basis van samenwerking, op educatieve platforms, met open bron of geïsoleerd in het noorden van Frankrijk, of misschien wel China.

Je denkt na over het kader en de formule als twee belangrijke factoren. Het verschil tussen vooropgestelde formules die voor jou denken en de mogelijkheid om deze formules verschillend te bedenken.

Hoe kan ik WERKEN met

- de frontaliteit van het podium
- de eis dat een performance minstens 50-70 minuten moet duren
- de moeilijkheid om een publiek van minder dan 100 mensen te hebben
- het lichaam als dansmedium
- danstechniek als allereerste voorwaarde om dans te creëren
- de productiewijze, door de keten van voorstel-aanvraag-onderzoek-productie-presentatie te doorlopen
- het gegeven dat het product hoger gewaardeerd wordt dan het proces

e n w e r k e n

In een tijdschrift zeg je: ‘Tot nu toe heb ik geprobeerd om Werk te maken dat dans/performance in vraag stelt door een verzet tegen het kader te introduceren en te manipuleren. Door een vocabulaire te gebruiken dat zijn oorsprong vindt buiten dans, maar het in te schrijven in dans. Door het podium te accepteren als een frontaal georiënteerde ruimte, maar het te erkennen als een ruimte van representatie (je ervan bewust te zijn dat je kijkt naar het kijken), door conventionele productiewijzen in vraag te stellen, door te proberen het proces net zo belangrijk te maken als het product, of zelfs het proces tot product te maken. Door het lichaam op te vatten als een culturele referentie, een politieke hoedanigheid en een drager van taal (natuurlijk is dit niet allemaal waar, maar je hebt net Lunar Park gelezen en denkt dat het spannend is om autobiografie te vermengen met fictie, dus je gaat door).’

‘Ik denk dat het belangrijk is om te focussen op de onderzoeksaspecten van het creëren in plaats van de presentatie. Door de documentatie van WERK als Werk te gebruiken. Door theorie en schrijven als media voor

choreografie te beschouwen, niet als vervanging van het podium, maar als alternatieven die andere vormen van kennis kunnen voortbrengen. Door onderwijs als een model en een leerproces, als een vorm van kunst te beschouwen. Wat zou het bijvoorbeeld betekenen om *open source* of nieuwe technologieën te gebruiken als manieren om een choreografische praktijk te verspreiden, te delen en te circuleren?’

Na een korte pauze beslis je om een positie in te nemen die minder dicht bij jezelf ligt, om te zien hoe het voelt om te denken als iemand anders en om dit te testen als een mogelijke richting.

‘Ik heb al gehoord over Werk dat het conventionele kader van dans/performance verwerpt door op het kader en de context van de performance als inhoud te WERKEN. Ik vind het interessant om te zien hoe buiten het theater treden en het gebruik van levens-echte situaties als theatrale formules, of de radicale wijziging van de theaterformule, de theatrale ervaring kan veranderen. Het lijkt erop dat de ervaring van het publiek het

hoofddoel is van deze soorten van Werk, of ze zelfs vormgeeft. Het opent voor dans en performance andere domeinen en onderzoeksvelden, wat er op lange termijn toe kan bijdragen het begrip van de *black box* te ontwikkelen.’

Waarschijnlijk weet je nog steeds niet wat je in de toekomst wel en zeker niet zal doen, maar er is geen reden tot ongerustheid. Je denkt rustig terug aan wat een goede vriend ooit eens zei: ‘Artistieke vrijheid zit in de formule, jouw vrijheid is niets meer dan de vrijheid om ze te veranderen in hoe jij wilt dat ze gerepresenteerd wordt.’

En nu zullen we weer terug aan het WERK moeten.

Vertaling Daniëlle de Regt

¹ ‘No to spectacle no to virtuosity no to transformations and magic and make believe no to glamour and transcendency of the star image no to the heroic no to the anti-heroic no to trash imagery no to involvement of performer or spectator no to style no to camp no to seduction of spectator by the whiles of the performer no to eccentricity no to moving or being moved.’ (No-manifesto, Yvonne Rainer, 1965)